

O izboljšani današnje vzgoje.

(Franjo Gabršček.)

(Dalje.)

V obitelji je Bog položil kalí najvišjega in najboljšega, kar človeštvo kot svojino imenuje, da more te kalí gojiti v blagor celote. V obitelji so torej skrite korenine vsega pravega vzajemnega življenja. Zato pa mora najprej ravno iz obitelji vzviti se novo življenje; zato naj začne vsak najprej svojo vlastno obitelj preustvarjati, — in občno stanje mladine se mora izboljšati. Naj stori vsak svoje; naj pretvori svoj dom zopet v svetišče; naj očisti domače ognjišče malikov ničemurnosti, puhlosti, nesramnosti, razuzdanosti in čutne poželjivosti; naj zopet udomači na svojem ognjišči duhove prave bogoljubnosti, plemenite nravi, svetih običajev. Domače ognjišče se je popolnem potujčilo; dom postal je neljubo, zoprno bivališče, katerega se vse ogiba, zlasti po mestih, kjer marsikateri postopa raje po ulicah, nego bi živel mej svojci — domá. Po večih mestih pride k temu še pomankanje stanovališč, kar sili družino, da potuje iz stanovanja v stanovanje, ter tako proizvodi, da se družina nikjer prav domače ne čuti. To pa vpliva tudi na deco, katera si potem ne more dobrote domovja prav predočiti. Iz tega izvira še mnogo družih slabih vtisov na otroško dušo, o katerih raje molčim. Marsikateri išče svojega najlepšega domovja raje po javnih prostorih, nego ondu, kjer bi najdel središče vsemu domačemu življenju. Za domače potrebe nimajo smisla, za vzgojo otrok ne časa, za radosti družinskega življenja nobenega čuvstva več. Domače življenje se je nehalo, sveta zveza obitelji je pretrgana; — to je moderno življenje današnjega dné; to je vsakdanji položaj vseh družstvenih razredov. Kako li naj bi vzgoja napredovala, kako li naj bi učitelj povoljno vzgajal, kako li čemo ljubo deco pridobiti za dom, za ljubav do pravega, lepega in dobrega? Tù vzmore pojedinec mnogo storiti, ako le hoče. Tedaj preobrazite dom zopet v domovje obitelji, iščite svoje najlepše zabave zopet pri domačem ognjišči, čutite se zopet kot očetje in matere, in vaši sinovi in vaše hčere se bodo zopet čutili kot domačini. Ničesar ne nadomesti vzgojnega vpliva domače hiše; nobena šola, noben učitelj ne more podati take izpodbuje k vzobraznosti srca in nravi kot dom; ničesar ne more ustrahovanja in nravstvenosti, idealnega mišljenja in teženja tako vplivno gojiti, nego obitelj. Ker pa je to najvažnejši smoter vzgoje, zato pred vsem zahtevamo: Domá naj se prične; in komur je blagor in beda zdanjega in bodočega rodú na srci, oni naj se združi z nami, naj deluje enoglasno z nami, naj nam pomaga pri vzgoji preljube mladine!

Največ neprilik pa se kaže pri vzgoji naše moderne ženske mladine. Pri tej se marsikaj zakrivlja, kar bi moglo mogočno vplivati na razvoj velikega dela človeštva. Tù je najprej treba preobraziti današnjo vzgojo ter jo z drugo, primernejšo nadomestiti. Sosebno veljá to o onej ženskej mladini, katera se vzgojuje in vzobražuje po dekliških, javnih ali privatnih, posebno pa po višjih učilnicah. Da se pri njej vse premalo pazi na duševno omiko na národnej podlogi, o tem je „Tovariš“ užé omenjal. Poleg národno vzgojenega ženstva treba nam je tudi moralično vzgojenega. Mnogo nedostatkov je mej našo žensko mladino, a glavni bil bi ta, da se ona čedalje bolj oddaljuje svojemu pravemu poklicu, da postaje vedno bolj tuja v svojem ožjem domačem krogu. Preglejmo torej te nedostatke natančneje, kajti iz tega bodemo tudi razvideli, kako jim odpomoči.

V prvej vrsti bi se moglo današnjemu lepemu spolu očitati, da je preveč sebičen, da mu je premalo mari občnega blagra. Res, da so naše ženske navdihnjene modernih lepih in krasnih idej, a to še nikakor ni ono, kar stori človeka dopadljivega in nravstveno dobro vzgojenega, marveč ali priča o nekej jednostranskej vzgoji v šoli, ali pa kaže, da so roditelji udušili vse blagodejne vplive šolske vzgoje na njihove hčerke. Pogreša se prave resnobe, srčne blagodušnosti in v obče onih svojstev, katera tako lepo krasé

blage matere. Brez teh svojstev pač ne bodo mogle postati take matere, kakeršne bi morale biti, ako bi se manj umetno, a tem bolj prirodno vzrejale. V njih je vse bolj plitko in površno, kar sledi od tega, ker se ne pripravljajo z ono vztrajnostjo in z ono trdno voljo na svoj bodoči poklic, od katerega jedino le zavisí blagor človeštva. Kot neko posebno karakteristično znamenje naše dobe pa bi mogli smatrati ono hrepenenje našega ženstva, vsled katerega bi se le zabavale, bi le uživale ter se tako odtegovale vsakemu resnemu delovanju. Res, da zabava spada tako rekoč mej človeške potrebe, kajti, kdo se ne zabava rad? Po težkem duševnem naporu, kakor tudi zavoljo razvedrila sme se vsak zabavati, kolikor mu je ljubo; a zabavo staviti nad drugo delovanje, ter jo celó smatrati kot glavni smoter življenja, temu nikakor ne moremo pritrčiti, to je užé preveč modérno. Če pa se pomisli, da človeštvo napreduje z velikanskimi koraki, da so se duševna svojstva človeška tako vzobrazila, da bi človek vsaj mogel če ne celó moral pečati se z ozbiljnim delovanjem, tedaj se nam ta pojav našega ženstva kaj čuden zdí. Pri vsem tem pa ne smemo pozabiti, da se dandanes na žensko vzgojo pazi s posebno tesnosrčnostjo, in gorjé tistemu, kateri bi v tem obziru kaj zakrivil. Odkod prihaja torej, da ravno one deklice, katere so najbolj vzgojene in katere sè svojim umom nadkriljujejo svoje vrstnice, najbolj očito kažejo teženje, v vsem naprej le svoje koristi iskati?

Vzroka tej bolezni je iskati pred vsem domá v obitelji, v družini; pa tudi šola mnogo zakrivi, ker deklice naše dóbe več poučuje nego li vzgojuje, ker se pouk ozira boljše na razum nego li na čuvstva, ker je ves pouk preveč formalen. Dom zanaša se preveč na šolo, a šola brez doma ne more vsega doseči in tako oba zgrešita svojo nalogo. Dom ne kaže prave volje in resnobe, roditelji so preveč popustljivi ter gledajo svojim hčerkam preveč skozi prste. Pouk in vzgoja srca ne smeta v svojem delovanju postajati, marveč morata vedno napredovati. Vsak vzgojitelj, bodi si šola ali dom, učiti bi moral jednaki navstveni nauk, zahtevati jednako krepost, ako hoče zadovoljiti svoje nalogi in doseči svoj smoter. Glavna napaka današnje ženske vzgoje bila bi torej ta, da z jedne strani kaže preveč idealizma, z druge pa premalo.

Sicer se v vseh pedagogičnih spisih navaja kot smoter prave vzgoje nek „ideal“, kateri naj bi človeka dovedel na neko vzvišeno stopnjo sovršenosti, pa beseda „ideal“ spada mej nedoločene pojme, kakeršnih se v pedagogiki še več nahaja. To besedo polumisleci kaj radi vporablajo, da ž njo označujejo nekaj, česar jim ni popolnem jasno. Zato pa je s to besedo spojenih toliko zmotnjav in toliko nedorazumljenja. Ta beseda se različno tolmači: kot vzor človeka, kateremu slediti se trudimo, kot sviteča ideja, po kateri naj bi hrepeneli i. t. d.

Nekaj idealnega mora biti v človeškem življenju, drugače postane ono preprozajično, realno, samo sedanjosti služeče. In ravno dandanes se pojavlja neko teženje, katero meri le na materijalno življenje. Amerika nam je v tem teženju lahko v vzgled. Da tega teženja ne bodemo popolnem posnemali, je očevidno, ker drugače bi užé v otroška srca zasadili seme onega nesrečnega materijalizma, kateri napolnuje le razum in skrbi le za gmotno življenje; vse eno, kar naj bi človeka navduševalo ter ga povzdigovalo nad druga bitja, pa prezira, zaničuje. Vender tudi pri idealnej vzgoji ne gre predaleč iti, marveč držati se je zlate srednje poti, ker drugače ne pridemo nikdar iz iste višje sfere, v katero bi se sè samimi idejami in sè samim modrovanjem povzdignili. Na tak način bi otroku nikdar ne pokazali pravega lica življenja, v katerem mu boče pozneje delovati in trpeti. Namen vsega pouka in vse vzgoje mora namreč biti, otroka pripravljati na poznejše življenje ter ga osposobiti, da v tem navadno še prerealnem življenju svoje pridobljene možnosti s pomočjo svojih notranjih nagibov prav uporablja. To pa veljá še v posebnej meri o naši modérnej ženski, katera je, kakor rečeno, na jednej strani preveč, na drugej pa zopet premalo idejalno vzgojena.